

dr hab. Monika Maria Brzezińska

Recenzja / Opinia naukowa
rozprawy naukowej mgr Agnieszki Orłowskiej

*pt. Dezinformacja w mediach społecznościowych
a kreowanie wizerunku przywódcy politycznego – analiza wybranych przypadków*
(Kielce 2025, ss. 363)

napisanej na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach
pod kierunkiem p. prof. zw. dr hab. Agnieszki Kasińskiej – Metryki
i promotor pomocniczej p. dr Karoliny Pałki – Suchojad

1. Wprowadzenie i znaczenie problematyki

Przedmiotem rozprawy jest zjawisko dezinformacji w mediach społecznościowych oraz jego znaczenie dla kreowania wizerunku przywódcy politycznego, analizowane w ujęciu porównawczym na przykładzie Polski, Rosji, Ukrainy i USA. Autorka podejmuje się analizy problematyki istotnej poznawczo i społecznie, wyraźnie osadzonej w dyscyplinie nauk o polityce i administracji, wymagającej zarazem staranności analitycznej i metodologicznej. W pracy widoczna jest dbałość o porządkowanie aparatu pojęciowego oraz systematyzowanie zjawiska przy użyciu narzędzi kategoryzacyjnych, co nadaje analizie uporządkowany charakter. Ze względu na specyfikę badanego problemu dysertacja włącza także perspektywę medioznawczą i socjologię komunikowania, uwzględniając technologiczny kontekst współczesnego obiegu informacji.

Jak wskazuje Doktorantka, środowisko komunikacyjne zdominowane przez technologie cyfrowe sprzyja szybkiemu rozpowszechnianiu treści manipulacyjnych oraz intencjonalnemu wprowadzaniu odbiorców w błąd. W konsekwencji dezinformacja staje się jednym z kluczowych wyzwań dla jakości debaty publicznej i funkcjonowania mechanizmów demokratycznych. Z perspektywy politologicznej analiza relacji między dezinformacją a wizerunkiem przywództwa politycznego ma więc znaczenie nie tylko poznawcze, ale i praktyczne dla rozumienia mechanizmów wpływu i kształtowania opinii publicznej. W tym kontekście podkreślić należy również jej wpływ na poziom zaufania społecznego oraz procesy legitymizacyjne w sferze politycznej.

2. Stan badań, zastosowana literatura oraz nowatorskość podejścia

Główne nurty badawcze, które wpisują się w rozprawę to dezinformacja w środowisku cyfrowym, komunikowanie polityczne, a także wizerunek przywódcy i jego podatność na działania w obszarze mediów społecznościowych. Ponadto Autorka pracy wskazuje na

funkcjonujące w literaturze przedmiotu spory definicyjne i rozróżnienia np. między dezinformacją a misinformacją, propagandą, a *fake news* czy manipulacją. Tym samym podejmuje próbę połączenia perspektywy przywództwa politycznego z obszarem komunikowania politycznego, uwzględniając jednocześnie w ujęciu porównawczym specyfikę wybranych przez siebie państw. Warto przy tym zaznaczyć, że tak zakreślona problematyka wymagała od Doktorantki nie tylko szerokiego rozpoznania stanu badań, ale również konsekwentnego uporządkowania pojęć i kategorii analitycznych.

Osadzenie w literaturze przedmiotu

Prowadzone przez Autorkę badania są szeroko osadzone w literaturze przedmiotu, a zastosowane w rozprawie źródła i opracowania należy podzielić na trzy podstawowe kategorie: pozycje książkowe, artykuły oraz źródła internetowe. Z perspektywy recenzyjnej można jednak doprecyzować wskazany układ, porządkując go jako: 1. literaturę teoretyczno-konceptualną z zakresu przywództwa politycznego, komunikowania politycznego i wizerunku, 2. literaturę z poziomu problemowego, dotyczącą dezinformacji oraz technik oddziaływania w środowisku sieciowym, 3. opracowania odnoszące się do nowych technologii (w tym do *genAI* i *deepfake*) jako współczesnego kontekstu działań dezinformacyjnych, 4. raporty i materiały instytucjonalne ułożone głównie w zasobach internetowych oraz 5. źródła empiryczne służące analizie studiów przypadku czterech kampanii wyborczych.

W tym miejscu istotne jest również zwrócenie uwagi na aktualność cytowanych opracowań, a także na zastosowany układ bibliografii (pozycje książkowe, artykuły, źródła internetowe), co wpływa na rygor i wiarygodność przeglądu oraz ułatwia orientację w materiale.

Nowatorski charakter rozprawy przejawia się natomiast w kilku wymiarach:

po pierwsze na płaszczyźnie problemowej, bowiem w sposób niekonwencjonalny wiąże zjawisko dezinformacji z wizerunkiem przywódcy, nie ograniczając się jedynie do obszaru wyborów czy kwestii bezpieczeństwa. W opisie uwzględnia również nowe pojęcia, tj. generatywna AI, *deepfake*, czy *voice cloning*. Warto ponadto wskazać, że elementem porządkującym i wzmacniającym walor analityczny pracy jest też zastosowanie narzędzi systematyzujących zjawisko dezinformacji, jak miało to miejsce np. w postaci matrycowego ujęcia typów treści i ich celów.

Po drugie nowatorskie podejście widoczne jest również w ujęciu przedmiotowym, a mianowicie w zestawieniu czterech odmiennych środowisk: politycznych, informacyjnych i komunikacyjnych: Polski, Rosji, Ukrainy i USA. W końcu zaś warto podkreślić innowacyjną część aplikacyjną pracy, przejawiającą się w akcentowaniu dalszych kierunków działań, tj. edukacja medialna, *fact-checking*, tworzenie ram prawnych dla platform i finansowania kampanii online.

3. Cel pracy, problem badawczy, hipotezy

Cel badawczy rozprawy został sformułowany jasno i precyzyjnie. Pozostaje on zgodny z tytułem pracy, a Doktorantka za jego zasadnicze założenie przyjęła analizę dezinformacji

rozprzestrzenianej w mediach społecznościowych oraz określenie jej wpływu na kształtowanie wizerunku przywódcy politycznego. W ramach tak ujętego celu założono również identyfikację mechanizmów, strategii i technik manipulacyjnych, a także weryfikację ich konsekwencji dla percepcji przywódców. Dopełnieniem przyjętej koncepcji badawczej jest formułowanie wniosków i rekomendacji dotyczących wzmacniania bezpieczeństwa informacyjnego oraz mechanizmów przeciwdziałania dezinformacji.

Tak zdefiniowany cel badawczy należy ocenić jako dobry i trafny, gdyż w literaturze przedmiotu wciąż niewiele jest prac podejmujących omawiane zagadnienie z perspektywy przywództwa politycznego. Temat rozprawy został zatem uzasadniony istotną luką badawczą, a przyjęty cel spełnia kryteria oryginalności naukowej.

Autorka zadaje celne pytania badawcze, które zostały sformułowane w sposób prawidłowy i usystematyzowane ze względu na hierarchię jako główne oraz szczegółowe.

Główne pytanie badawcze:

- a. Jakie strategie i techniki dezinformacyjne są stosowane w mediach społecznościowych w celu wpływania na wizerunek przywódcy politycznego i jakie są skutki tych działań dla procesów demokratycznych?

Szczegółowe pytania badawcze:

- a. Jakie są najczęstsze formy dezinformacji w mediach społecznościowych i jak wpływają one na kreowanie wizerunku przywódcy politycznego?
- b. Jakie są narzędzia i strategie wykorzystywane przez podmioty dezinformujące w celu wprowadzenia dezinformacji w mediach społecznościowych?
- c. Jakie są skutki wpływu dezinformacji na wizerunek przywódcy politycznego i jakie są jej potencjalne konsekwencje dla wyniku wyborów?
- d. Jakie są najważniejsze czynniki wpływające na skuteczność kampanii dezinformacyjnych prowadzonych w mediach społecznościowych?

W rozprawie poprawnie sformułowano następujące hipotezy badawcze:

- H1: czynnikami wpływającymi na skuteczność kampanii dezinformacyjnych prowadzonych w mediach społecznościowych są ich zakres, cel oraz siła oddziaływania.
- H2: Wykorzystywanie w mediach społecznościowych takich form dezinformacji jak fabrykowanie fałszywych informacji, manipulowanie faktami oraz ich wybiórcze przedstawianie staje się kluczowym narzędziem prowadzącym do kreowania nieprawdziwego wizerunku przywódcy politycznego.
- H3: Podmioty dezinformujące wykorzystują strategie i narzędzia, takie jak tworzenie fałszywych kont i profili, rozpowszechnianie niepotwierdzonych informacji, a także stosowanie technik manipulacji psychologicznej, aby prowadzić dezinformację w mediach społecznościowych na rzecz konkretnego przywódcy politycznego.

Hipotezy są sformułowane poprawnie formalnie, jednak mają charakter dość ogólny, co rodzi pytanie o dobór wskaźników i kryteriów ich weryfikacji w czterech odmiennych przypadkach.

4. Zakres pracy (przedmiot badań)

Autorka nie wyodrębniła wprost podrozdziału zatytułowanego „Zakres pracy”, jednak delimitacje badania dają się odtworzyć na podstawie dalszych części dysertacji, w szczególności poprzez wskazane ramy czasowe 2016–2020, dobór czterech przypadków (państw i odpowiadających im kampanii wyborczych) oraz przyjętą metodologię doboru materiału i jego analizy. Z perspektywy recenzyjnej warto jednak wskazać, że opis zakresu mógłby zostać w pracy wyraźniej uzupełniony o określenie jednostki analizy np. posty, narracje, czy kampanie oraz o doprecyzowanie, jakich platform lub typów materiału dotyczy analiza, co ułatwiłoby ocenę porównywalności wybranych studiów przypadku.

Tym samym ramy i zakres pracy można zdekonstruować w następujący sposób:

Zakres przedmiotowy:

obejmuje zjawiska dezinformacji w środowisku mediów społecznościowych oraz ich powiązania z wizerunkiem oraz przywództwem politycznym. Autorka ujmuje przedmiot badań jako integrację trzech komponentów: 1. dezinformacja, 2. media społecznościowe, 3. wizerunek lidera politycznego, a następnie rozwija to w kierunku analizy mechanizmów oddziaływania informacyjnego.

Zakres podmiotowy:

to cztery przypadki kampanii wyborczych i ich główni aktorzy: Donald Trump (USA, 2016), Władimir Putin (Rosja, 2018), Wołodymyr Zełenski (Ukraina, 2019), Andrzej Duda (Polska, 2020).

Zakres przestrzenny:

obejmuje w wymiarze geograficznym analizę czterech państw: USA, Rosji, Ukrainy i Polski. Dobór przypadków ma charakter celowy i jest uzasadniany chęcią porównania zjawiska dezinformacji w odmiennych konfiguracjach ustrojowych i medialnych.

Zakres temporalny:

zdefiniowano na lata 2016–2020. Autorka uzasadnia wybór ram czasowych od roku 2016 jako momentu przełomowego wskazując na kampanię prezydencką w USA i rok 2020 jako domknięcie cyklu umożliwiające zestawienie porównywalnych danych dla czterech przypadków.

5. Struktura rozprawy

Struktura pracy jest logiczna i uporządkowana. Odpowiada też potrzebie realizacji założonego celu badawczego i składa się ze *Wstępu*, sześciu rozdziałów oraz *Zakończenia*. Ponadto rozprawa została uzupełniona o standardowe elementy formalne takie jak Bibliografia, Spis tabel, rysunków oraz wykresów.

Wstęp rozprawy jest przejrzysty i starannie przemyślany, porządkuje całą pracę, uwzględniając jej kluczowe elementy, takie jak uzasadnienie wyboru tematu, metodologia badań oraz pytania i hipotezy badawcze. Na uwagę zasługuje również sposób opracowania siatki pojęciowej. Autorka precyzyjnie definiuje podstawowe terminy i ich kategorie oraz wskazuje różnice między nimi, co ułatwia interpretację dalej analizowanych zjawisk i procesów. W tym sensie *Wstęp* pełni funkcję kluczową względem dalszych części pracy, porządkując m.in. takie pojęcia jak *misinformacja*, dezinformacja, *fake news* czy *deepfake*, których rozróżnienie ma zasadnicze znaczenie dla poprawności wyводу.

Pewnym mankamentem *Wstępu* jest jednak jego objętość (ok. 50 stron), co może sprawiać wrażenie przeciążenia tej części dysertacji. W szczególności część wątków definicyjno-porządkujących sygnalizowanych już we *Wstępie* powraca następnie w dalszych partiach pracy w bardziej rozbudowanej formie, co miejscami prowadzi do powtórzeń i osłabia dynamikę wyводу. Z perspektywy recenzyjnej rozważenia wymagałoby przeniesienie wybranych partii definicyjno-typologicznych do wyodrębnionej części teoretycznej, co zwiększyłoby klarowność architektury pracy i ograniczyło redundancję treści.

Rozdział I pt. Konceptualizacja przywództwa politycznego wprowadza w fenomen przywództwa politycznego, porządkuje pojęcie wizerunku przywódcy oraz prezentuje najważniejsze definicje, typologie i modele, ukazując zarazem dynamikę przywództwa w zmiennych uwarunkowaniach decyzyjnych. Rozdział ten można uznać za strukturalnie trafny fundament pracy, jednak mógłby zostać wzmocniony szerszym odwołaniem do klasycznej literatury przywództwa (B. M. Bass, *Leadership and Performance Beyond Expectations*, P. Norris, *A Virtuous Circle: Political Communications in Postindustrial Societies*, M. Karwat, *O demagogii*, M. Karwat, *O manipulacji w życiu politycznym*, P. Żukiewicz, *Przywództwo polityczne. Teoria i praktyka*). W obecnym kształcie widoczne jest miejscami mieszanie perspektyw np. politologicznej, psychologicznej oraz odnoszącej się do przywództwa społecznego, co prowadzi do rozmycia kategorii analitycznych, a przejście do wątku wizerunku przywódcy nie zawsze jest dostatecznie wyeksponowane.

Rozdział II pt. Rola mediów społecznościowych w polityce porządkuje kontekst komunikacyjny dla dalszych analiz, pokazując, w jaki sposób media społecznościowe wpływają na obieg treści politycznych oraz mechanizmy kształtowania debaty publicznej. Autorka omawia proces polityzacji przekazu medialnego, a także specyfikę relacji nadawca–odbiorca w środowisku sieciowym, gdzie obywatele mogą pełnić równocześnie role odbiorców i współnadawców treści. Całość stanowi teoretyczne tło dla problematyki dezinformacji, choć miejscami wymaga doprecyzowania. Rodzi się bowiem ryzyko zbyt dużej wielowątkowości kontekstowej, np. część pytań i wątków (zwłaszcza w otwarciu rozdziału) pozostaje bardzo szeroka, przez co nie zawsze od razu wybrzmiewają elementy kluczowe dla kontekstu i późniejszej analizy dezinformacji i wizerunku przywódcy. Interesujący natomiast jest wątek przywołanego nowego modelu marketingu politycznego oraz koncepcji Demokracja 2.0 i polityka 2.0 jako wskazujące na nowe formy partycypacji i cyberaktywizmu w przestrzeni online.

Rozdział III Wizerunek przywódcy politycznego w mediach społecznościowych ma charakter teoretyczno-kontekstowy. Autorka omawia w nim kategorię wizerunku przywódcy i osadza ją w obszarze marketingu politycznego, syntetycznie przedstawiając znaczenie mediów w komunikowaniu politycznym, by następnie przejść do roli mediów społecznościowych w kreowaniu wizerunku lidera oraz do kwestii zarządzania wizerunkiem w warunkach kryzysu.

Na szczególną uwagę zasługuje wątek dotyczący tożsamości wizerunkowej przywódcy w kontekście wymogu elastyczności. Autorka trafnie wskazuje na napięcie między potrzebą spójności przekazu a oczekiwaniem adaptacyjności, które w praktyce może prowadzić do rekonstruowania sensu wcześniejszych wypowiedzi w nowych kontekstach, a tym samym sprzyjać powstawaniu swoistego chaosu informacyjnego.

Rozdział IV pt. Dezinformacja w mediach społecznościowych pełni rolę porządkującą w zakresie definicji i aparatu pojęciowego. Autorka konfrontuje ze sobą najważniejsze terminy, a następnie przedstawia media społecznościowe jako środowisko operacji dezinformacyjnych oraz omawia strategie i techniki oddziaływania, m.in. takie jak inżynieria społeczna, AI, *deepfake*, *fake news* czy *trolling*. Analizuje również konsekwencje dezinformacji dla procesów demokratycznych, wskazując jednocześnie możliwe kierunki przeciwdziałania.

Za silną stroną tej części pracy należy uznać staranną i szczegółową systematyzację prezentowanych typologii i kategorii, co przy mnogości terminów i nierzadko subtelnych różnicach między nimi ma zasadnicze znaczenie poznawcze. Niemniej, aby przekaz nie ulegał rozproszeniu, wskazana byłaby większa dyscyplina redakcyjna, pozwalająca ograniczyć ryzyko powtórzeń względem wcześniejszych fragmentów pracy oraz wzmocnić przejście od definicji do operacjonalizacji w dalszej części dysertacji.

Rozdział V Organizowanie kampanii wyborczych w mediach społecznościowych podejmuje się systematyzacji wiedzy w zakresie organizacji kampanii w social mediach, omawia jej determinanty oraz potencjał mobilizacyjny mediów społecznościowych, a także odnosi się do kwestii kampanii dezinformacyjnych jako elementu strategii wyborczych wskazując na źródła finansowania takich działań.

Takie podejście do zagadnienia tworzy dobry fundament pod ostatnią część pracy dotyczącą analizy wyborczej. Interesujący poznawczo pozostaje wątek finansowania kampanii wyborczych online oraz pojawiające się deficyty w jej zakresie. Autorka zwraca również uwagę na aspekt formalno-prawny, zmuszając do pogłębionej refleksji i dyskusji nad skutecznością obecnych rozwiązań i potrzebą ich weryfikacji.

Rozdział VI Wykorzystanie dezinformacji na potrzeby kampanii wyborczych – wybrane przykłady stanowi zasadniczą część pracy, domykającą wcześniejsze rozważania teoretyczne i porządkującą je w perspektywie empirycznej. Autorka rozpoczyna rozdział od przedstawienia metodologicznego klucza doboru przypadków, a następnie prowadzi analizę czterech kampanii wyborczych (USA 2016, Rosja 2018, Ukraina 2019, Polska 2020) w logice studium przypadku, łącząc analizę treści i narracji obecnych w mediach społecznościowych z omówieniem kontekstu komunikacyjnego kampanii. W konsekwencji zestawia techniki i

strategie dezinformacyjne w badanych kampaniach oraz pokazuje ich zależności od środowiska informacyjnego i uwarunkowań ustrojowych analizowanych. Takie ujęcie daje czytelnikowi klarowne i porównywalne zestawienie wyników, pozwalające uchwycić podobieństwa i różnice pomiędzy przypadkami USA, Polski, Ukrainy i Rosji. W rozdziale pojawiają się również elementy ilościowe o charakterze opisowym (np. zestawienia częstości słów kluczowych oraz wskaźniki interakcji), przy dominującym ujęciu jakościowym, co wzmacnia przejrzystość porównań, ale nie zmienia zasadniczo jakościowego charakteru wyводу.

Zakończenie rozprawy stanowi uporządkowanie prowadzonych rozważań i badań i ma charakter domykający poruszone wątki. Doktorantka podsumowuje wyniki analizy oraz w sposób czytelny zestawia wnioski wynikające z czterech studiów przypadku. Akcentuje przy tym związek dezinformacji z kreowaniem wizerunku przywódcy politycznego w odmiennych środowiskach informacyjnych. Na uwagę zasługuje praktyczny wymiar tej części pracy, przejawiający się w wskazaniu kierunków przeciwdziałania dezinformacji oraz w zarysowaniu implikacji dla jakości debaty publicznej i procesów demokratycznych. Ten aspekt *Zakończenia* ocenić należy pozytywnie, choć z drugiej strony i tu również miejscami prezentowane wyniki badań mogłoby zostać nieco bardziej zdyscyplinowane redakcyjnie.

6. Aspekty metodologiczne

W tej części pracy Autorka przedstawia przyjętą metodologię badawczą, deklarując podejście jakościowe jako adekwatne do analizy dynamiki przekazu, kontekstu komunikacyjnego oraz strategii manipulacyjnych obecnych w środowisku mediów społecznościowych. W warstwie projektowej Doktorantka opiera analizę na trzech uzupełniających się podejściach: analizie treści w mediach społecznościowych, analizie dyskursu publicznego oraz studium przypadku, co w założeniu pozwala uchwycić zarówno „co” jest komunikowane, jak i „jak” oraz „w jakich warunkach” funkcjonuje analizowany przekaz. Tak ujęta logika badawcza sprzyja porządkowaniu materiału i jego operacjonalizacji, czego dobrym przykładem jest przedstawiony klucz kategoryzacyjny (Tabela 31), wskazujący kategorie analizy (m.in. forma i cel dezinformacji, kanały dystrybucji, mechanizmy technologiczne).

Jednocześnie, z perspektywy recenzyjnej, opis metodologii mógłby zostać bardziej zdyscyplinowany i syntetyczny. W szczególności pomocne byłoby wprowadzenie dodatkowego, jednoznacznego zestawienia (np. w formie matrycy) łączącego pytania badawcze i hipotezy z konkretnymi metodami, jednostką analizy oraz typem materiału empirycznego. Ułatwiłoby to ocenę porównywalności czterech studiów przypadku oraz transparentność procedury weryfikacji przyjętych założeń.

7. Wkład empiryczny i aplikacja

Wkład empiryczny

Wkład empiryczny rozprawy polega przede wszystkim na konsekwentnie przeprowadzonej analizie porównawczej czterech kampanii. Autorka porządkuje rozległy materiał empiryczny i prowadzi analizę w spójnej logice badawczej, co pozwala uchwycić zarówno elementy

wspólne, jak i różnice w sposobach wykorzystywania dezinformacji w mediach społecznościowych w odmiennych środowiskach politycznych i informacyjnych.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że Doktorantka nie poprzestaje na warstwie opisowej, lecz systematyzuje materiał poprzez zastosowanie narzędzi kategoryzacyjnych, które wzmacniają porównywalność studiów przypadku i ograniczają ryzyko przypadkowości interpretacji. Dodatkowym walorem są syntetyczne zestawienia wyników: zarówno tabelaryczne, jak i uzupełnione elementami ilościowymi o charakterze opisowym, przy dominującym ujęciu jakościowym. Taka konstrukcja rozdziału empirycznego ułatwia czytelnikowi orientację w materiale i tworzy klarowną przestrzeń do weryfikacji formułowanych wniosków.

Z perspektywy recenzyjnej warto jednocześnie zaznaczyć, że w badaniach porównawczych obejmujących cztery państwa kluczowe znaczenie mają ograniczenia dostępu do danych oraz różnicowanie środowiska informacyjnego, co zostało przez Autorkę zasygnalizowane.

Wymiar aplikacyjny

Wymiar aplikacyjny rozprawy jest wyraźny i stanowi istotne dopełnienie części empirycznej. Autorka nie ogranicza się do diagnozy mechanizmów dezinformacji i ich powiązań z kreowaniem wizerunku przywódcy politycznego, ale formułuje również kierunki działań wzmacniających odporność informacyjną i jakość debaty publicznej.

Po pierwsze, aplikacyjność pracy przejawia się w akcentowaniu znaczenia edukacji medialnej, wzmocnienia praktyk *fact-checkingowych* oraz potrzeby budowania standardów i ram odpowiedzialności w środowisku platform. Po drugie, istotny jest wątek porządkujący kwestie instytucjonalne i regulacyjne, w tym odnoszące się do przejrzystości oraz finansowania działań prowadzonych w kampaniach online. Wnioski te mają charakter praktyczny i mogą stanowić punkt odniesienia zarówno dla instytucji publicznych, jak i dla praktyków komunikacji politycznej.

Z perspektywy recenzyjnej warto jednak doprecyzować, że rekomendacje aplikacyjne powinny być możliwie ściśle powiązane z materiałem empirycznym: tj. wskazywać, które obserwacje z poszczególnych studiów przypadku najmocniej uzasadniają dane postulaty. Taki zabieg wzmocniłby przejście od diagnozy do propozycji rozwiązań i zwiększyłby metodologiczną przejrzystość wnioskowania.

8. Uwagi krytyczne

Mimo istotnych walorów pracy, zwłaszcza w zakresie porządkowania aparatu pojęciowego oraz konstrukcji porównawczej analizowanych przypadków, w dysertacji widoczne są również mankamenty redakcyjne i kompozycyjne, które osłabiają dynamikę wywodu oraz przejrzystość procedury badawczej.

a. Redakcja językowa i korekta.

W tekście pojawiają się drobne, lecz zauważalne potknięcia redakcyjne (literówki, usterki fleksyjne, „zjedzone” słowa). Przykładowo w części dotyczącej regulacji prawnych pojawia się forma „Ustaw z dnia...”, która jest błędem językowym i wymaga korekty. Tego typu usterki nie podważają wartości merytorycznej, ale są liczne i należałoby je usunąć w całościowej korekcie językowej.

b. Kompozycja akapitów i rozdrobnienie treści.

Niekoniecznie dobrym rozwiązaniem redakcyjnym jest częste stosowanie jednozdaniowych akapitów. Zabieg ten miejscami rozdrabnia tok argumentacji i daje wrażenie „poszatkwania” tekstu. Korzystniejsze byłoby łączenie takich fragmentów w większe bloki argumentacyjne lub rozbudowanie akapitów tak, aby zawierały pełniejszą myśl (tezę + krótkie uzasadnienie).

c. Wątki poboczne i dyscyplina redukcjna.

W niektórych partiach wywód jest nadmiernie rozbudowany w stosunku do pola badawczego. Dobrym przykładem jest fragment dotyczący źródeł finansowania i szczegółowego wyliczania aktów prawnych, rozdziałów, artykułów i przepisów karnych. Jest to materiał poprawny, ale bardzo rozległy, a jego szczegółowość może oddalać tekst od zasadniczego celu pracy (analizy dezinformacji i jej wpływu na wizerunek przywódcy). Z perspektywy recenzyjnej zasadne byłoby skrócenie tej partii lub przeniesienie jej do aneksu, pozostawiając np. w tekście jedynie syntetyczne wnioski i najważniejsze ramy prawne.

d. Powtórzenia treści definicyjnych.

Widoczna jest duża dbałość Autorki o porządkowanie aparatu pojęciowego, co jest mocną stroną pracy. Jednocześnie jednak część treści definicyjno-typologicznych wraca w kolejnych miejscach dysertacji. Widać to już na poziomie architektury: rozdział 4 ma charakter silnie definicyjno-systematyzujący (dezinformacja, strategie, techniki), a jednocześnie podobne wątki pojawiają się wcześniej w partiach wstępnych. To może osłabiać dynamikę wywodu i tworzyć wrażenie nadmiaru powtórzeń. Rozważenia wymagałaby mocniejsza redukcja części wprowadzających albo jasne rozdzielenie: definicje i typologie w jednym miejscu, a w pozostałych partiach jedynie ich konsekwentne zastosowanie analityczne.

e. Proporcje między częścią teoretyczną a empiryczną.

Przy rozbudowanym tle teoretycznym szczególnie ważne jest, aby przejście do części empirycznej było jednoznaczne, a każda z przywołanych perspektyw teoretycznych miała jasno określoną funkcję interpretacyjną. W przeciwnym razie pojawia się ryzyko rozproszenia argumentacji i osłabienia koncentracji na zasadniczym wkładzie empirycznym (który jest w pracy).

f. Pytania do Doktorantki

W związku z rozprawą proszę Doktorantkę o odniesienie się do dwóch pytań, które dotyczą rozprawy z perspektywy przywództwa politycznego. Pozwolę sobie przy tym, by jedno z pytań nieco wykraczało poza bezpośrednią operacjonalizację pracy, ale które wydaje się być

istotne z punktu widzenia politologicznego rozumienia mechanizmów legitymizacji i wizerunku przywódcy w warunkach dezinformacji:

- Czy w świetle przeprowadzonej analizy można wskazać mechanizmy, w których dezinformacja nie tylko „zniekształca”, ale też paradoksalnie wzmacnia wizerunek przywódcy (np. poprzez polaryzację, konsolidację elektoratu, efekt obłożonej twierdzy)?
- Czy w analizowanych przypadkach Autorka dostrzega elementy kontekstu religijno-kulturowego, które mogłyby wzmacniać lub osłabiać podatność na dezinformację oraz skuteczność oddziaływań wizerunkowych wobec przywódcy? Jeśli tak, w jaki sposób ten wymiar należałoby operacjonalizować w dalszych badaniach porównawczych?

9. Wnioski i rekomendacje

Powyższe uwagi krytyczne mają w większości charakter doprecyzowujący i nie podważają zasadniczej wartości merytorycznej dysertacji. Wskazują jednak obszary wymagające większej dyscypliny metodologicznej. Niemniej dysertacja niewątpliwie też wnosi nowe spojrzenie w analizowaną problematykę, zwłaszcza w wymiarze porównawczym zastosowanych studiów przypadku i porządkowania wielości pojęć oraz terminów. Tak precyzyjne rozróżnienie jest szczególnie istotne z perspektywy przeciwdziałania zniekształcającym formom kreowania wizerunku przywódców politycznych.

Na szczególną uwagę zasługuje również kilka elementów, które nie zawsze wybrzmiewają wprost w strukturze argumentacji, ale stają się widoczne w całościowej lekturze pracy. Przede wszystkim należy podkreślić wyjątkową dbałość Doktorantki o precyzję, w tym staranność w zakresie wprowadzania i definiowania pojęć oraz konsekwentną troskę o eliminowanie nieudolności i możliwych przekłamań. Widać przy tym, że podjęta problematyka jest Autorce nie tylko bliska, ale też wewnętrznie ważna, co przekłada się na odpowiedzialny sposób prowadzenia wywodu.

Po drugie zdolność do szerokiego widzenia oraz analizowania zjawisk i procesów bez uszczerbku co do ich szczegółowości. Przejawia się to w innowacyjnym spojrzeniu na poddaną badaniu problematykę oraz niestandardowym jej ujęciu. W moim przekonaniu, po dokonaniu niezbędnej redakcyjnej korekty warto opublikować rozprawę nawet jako dwie oddzielne pozycje: jedną prezentującą i zbierającą zasadnicze wnioski z pracy, drugą jako swoiste kompendium wiedzy na temat dezinformacji w mediach społecznościowych: jej pojęć, typologii, technik oraz kierunków przeciwdziałania w kontekście kampanii wyborczych.

W charakterze pracy można dostrzec także pewien rys przywódczy, rozumiany jako świadomość, że autentyczne przywództwo ma wymiar przykładu i wiąże się z pragnieniem bycia wiarygodnym wzorem dla innych, w tym dla najbliższego otoczenia. Zwraca uwagę, mimo różnych pełnionych przez Autorkę ról społecznych, jej wytrwałość, postawa pokory badawczej oraz wdzięczność wobec osób, które przyczyniły się do powstania dysertacji, w szczególności wobec kręgu najbliższych oraz obu Pań Promoterek. W tym sensie efekty pracy

są widoczne nie tylko w zapisie formalnym, ale również w wymiarze postawy i etosu badawczego. Nauka powinna pozostawać „żywa”, nie ograniczać się do idei, lecz realnie ubogacać codzienność i praktykę społeczną. Ten często pomijany wymiar pracy udało się Doktorantce w pełni osiągnąć.

Sumując, należy podkreślić, że rozprawa spełnia wszystkie wymogi ustawowe, odwołując się do aktualnej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., co gwarantuje jej formalną zgodność z obowiązującymi przepisami prawa.

Wnioskuje zatem o dopuszczenie p. mgr Agnieszki Orłowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Warszawa, dnia 22.12.2025 r.

dr hab. Monika Maria Brzezińska

Wydział Społeczno-Ekonomiczny
Instytut Nauk o Polityce i Administracji UKSW
ul. Wóycickiego 1/3 bud. 23
PL 01-938 Warszawa
Tel.: +48 22 569 68 29
E-mail: m.brzezinska@uksw.edu.pl / ip@uksw.edu.pl